

ISSN 2616-678X

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

# ХАБАРШЫСЫ

---

**ВЕСТНИК**

Евразийского национального  
университета имени Л.Н. Гумилева

**BULLETIN**

of the L.N. Gumilyov  
Eurasian National University

**ФИЛОЛОГИЯ** сериясы

Серия **ФИЛОЛОГИЯ**

**PHILOLOGY** Series

**№3 (124) / 2018**

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Астана, 2018

Astana, 2018

---

---

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**  
*филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)*

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**  
*филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)*

**Редакция алқасы**

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д. проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к., (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассос. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д. проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., қауымд. проф. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Сатпаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: (7172) 709-500 (ішкі 31413)

E-mail: vest\_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген Құрманғалиев Ілияс

**Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы**

Меншіктенуші: ҚР БЖҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК

ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.

Мерзімділігі: жылына 4 рет.

Тиражы: 35 дана

Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қ., Қажымұқан к-сі, 12/1, тел.: (7172)709-500

(ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

---

---

Editor-in-Chief **Dihan Kamzabekuly**  
*Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)*

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**  
*Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)*

**Editorial board**

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology, (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satpayev str., of.408, Astana, Kazakhstan, 010008  
Tel.: (7172) 709-500 (ext. 31413)  
E-mail: vest\_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

**Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series**

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Astana, Kazakhstan 010008; tel.: (7172) 709-500 (ext.31413)

© L.N. Gumilyov Eurasian National University

---

---

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**  
*доктор филологических наук, проф. (Казахстан)*

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**  
*доктор филологических наук, проф. (Казахстан)*

**Редакционная коллегия**

Аскероглы Рамиз	д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	к.ф.н., (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассос. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	к.ф.н., ассос. проф. (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: (7172) 709-500 (вн. 31413)

E-mail: vest\_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка Ильяс Курмангалиев

**Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ**

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК  
Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год

Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: (7172)709-500 (вн.31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

---

---

## Мазмұны

<i>Акбаров А.</i> Шет тілдерін оқыту саясатына қатысты әлеуметтік-мәдени факторлар: Босния мен Герцеговинаның тақырыптық зерттеулері .....	8
<i>Атанасова С.</i> Шағын аймақтағы «жаһандық ландшафтар»: Велико-Тырноводағы қоғамдық жазбалардың лингвистикалық суреті .....	17
<i>Бейсембаева Ж.А., Барямова Р.К.</i> Шет тілді оқытуда жаңа технологияларды пайдалану .....	29
<i>Дюсекенева И.М., Дюсекенев Д.Н.</i> Этномәдени деталь мәселесі орайында .....	39
<i>Каженова М.М., Жусупова Р.Ф.</i> Оқу үдерісіне жаңа технологияларды енгізу .....	46
<i>Шарипова М.К., Жанзақова Г.З.</i> Аударма - тілралық және мәдениетаралық қарым-қатынас құралы .....	52
<i>Тәжібаева С.Ж., Невская И.А., Мүтәлі А.К., Қадысқызы А.</i> Қытайда қазақ тілінің қолданылуы: мәселелер мен зерттеу перспективалары .....	59
<i>Байбек А.К.</i> Біржан сал – Арқа ән дәстүрінің көрнекті өкілі .....	69
<i>Бескемер А.</i> Көркем мәтінді аудару және түсіну: барабарлықтың өлшемшарты .....	81
<i>Мухамед Абдо Д.</i> Жауынгер-әйел тақырыбы (Б. Васильевтің «А зори здесь тихие» повесі бойынша) .....	88
<i>Дүйсекова К.К., Габдулина А.К.</i> Қазақ және қытай тілдеріндегі метафоралардың ерекшеліктері .....	98
<i>Дүйсенгазы С.</i> Қазақ-қырғыз айтыс өнеріндегі ортақ мұрат .....	109
<i>Жақыпов Ж.А., Догдырбай А.</i> Фольклорлық жанрлар мәтінінің бастапқы және аяққы шендері .....	116
<i>Жұмағұлов С.Б.</i> Ақын Сәбит Дөнентайұлының мысал өлеңдері .....	128
<i>Қоңыратбаева Ж.М.</i> Әлемнің мәдени бейнесіндегі Шығыс және Батыс кеңістігі (лингвомәдениеттанымдық тәжірибе) .....	135
<i>Мурсалимова Г.А., Еділбаев Б.А.</i> Анимация өнерін зерттеудің теориялық - әдіснамалық аспектілері .....	149
<i>Мырзаханов Т.А.</i> Ағылшынның қаржы және экономикалық метафораларын аударудағы лингвомәдениеттанудың қырлары .....	157
<i>Нұрахметов Е.Н., Наралиева А.А.</i> Қазақ, ағылшын, неміс сөйлеу тіліндегі гендерлік ерекшеліктер .....	169
<i>Сүйінова Г.С.</i> Қалалық бірегейліктің урбонимикондағы көрінісі .....	177
<i>Сұлтанбекова С.А.</i> Неміс тіліндегі аффиксті жаңа мағыналы туынды сөздердің прагматикалық аспектілері .....	185
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Жиёмбаева Г.Т.</i> Армян-қыпшақ ескерткіштеріндегі есім сөз таптарының жалпы сипаты .....	192
<b>Мақаланы рәсімдеу үлгісі</b> .....	204

---

---

## Contents

<i>Akbarov A.</i> Socio-Cultural Factors Involved in the Foreign Language Teaching Policy: Case Study of Bosnia and Herzegovina .....	8
<i>Atanassova S.</i> «Global Landscapes» in Small Places: the Linguistic Picture behind the Public Inscriptions in Veliko Turnovo .....	17
<i>Beisembayeva Zh.A., Baryamova R.K.</i> The use of Technologies for Foreign Language Teaching .....	29
<i>Dyussekeneva I.M., Dyussekenev D.N.</i> To the Problem of Ethnocultural Detail .....	39
<i>Kazhenova M.M., Zhussupova R.F.</i> Integrating new Technologies into Curriculum ....	46
<i>Sharipova M.K., Zhanzakova G.Z.</i> Translation as a Tool for Interlingual Communication .....	52
<i>Tazhibayeva S.Zh., Nevskaya I.A., Mutali A.K., Kadyskyzy A.</i> Kazakh Language as Spoken in China: Problems and Research Perspectives .....	59
<i>Baibek A.K.</i> Birzhan Sal – outstanding representative of the singing tradition of Sary-Arka .....	69
<i>Beskemer A.</i> Translation and Interpretation of Literary Text: Equivalence Criteria .....	81
<i>Dina Mohamed Abdo</i> The Theme of a Female Militant (on the Material of B. Vasilyev’s Novel «The Dawns Here Are Quiet»).....	88
<i>Duysekova K.K., Gabdulina A.K.</i> Peculiarities of Kazakh and Chinese Metaphors .....	98
<i>Duysengazy S.</i> Commonalty of ideo in Kazakh-Kyrgyz Aitys .....	109
<i>Zhakupov Zh.A., Dogdyrbai A.</i> Initial and Final Positions of the Text of Folklore Genres .....	116
<i>Zhumagulov S.B.</i> Fables of the Poet Sabit Donentayuly .....	128
<i>Konyratbayeva Zh.M.</i> East and West Space in the Cultural Picture of the World (Linguocultural Experiment) .....	135
<i>Mursalimova G.A., Edilbayev B.</i> Theoretical and Methodological aspects of Animation Art .....	149
<i>Myrzakhanov T.A.</i> Lingual and Cultural Aspects of Translation of Metaphors in Financial and Economic Discourse .....	157
<i>Nurakhmetov E.N., Naraliyeva A.A.</i> Gender features of oral speech in the Kazakh, English and German languages .....	169
<i>Suynova G. S.</i> On Representation of Urban Identification in the System of Urbonyms .....	177
<i>Sultanbekova S.A.</i> Pragmatic Aspects of New Affixal Derivatives of the German Language .....	185
<i>Shaymerdinova N.G., Zhiyembay B.S., Zhiyembayeva G.T.</i> General characteristics of the nominal parts of speech in the Armenian-Kypchak monuments .....	192
<b>Template</b> .....	206

---

---

## Содержание

<i>Акбаров А.</i> Социально-культурные факторы, связанные с политикой преподавания иностранного языка: тематическое исследование Боснии и Герцеговины .....	8
<i>Атанасова С.</i> «Глобальные ландшафты» в малых пространствах: лингвистическая картина за публичными надписями Велико-Тырново .....	17
<i>Бейсембаева Ж.А., Барямова Р.К.</i> Использование современных технологий в преподавании иностранных языков .....	29
<i>Дюсекенева И.М., Дюсекенев Д.Н.</i> К проблеме этнокультурных деталей .....	39
<i>Каженова М.М., Жусупова Р.Ф.</i> Интеграция новых технологий в учебном процессе .....	46
<i>Шарипова М.К., Жанзакова Г.З.</i> Перевод как инструмент межъязыковой и межкультурной коммуникации .....	52
<i>Тажиббаева С.Ж., И.А. Невская, Мутали А.К., Кадыскызы А.</i> Функционирование казахского языка в Китае: проблемы и перспективы исследования .....	59
<i>Байбек А.К.</i> Біржан сал – выдающийся представитель песенной традиции Сары-Арки .....	69
<i>Бескемер А.</i> Перевод и интерпретация художественного текста: критерии эквивалентности .....	81
<i>Мухамед Абдо Д.</i> Тема женщины-бойца (на материале повести Б. Васильева «А зори здесь тихие») .....	88
<i>Дуйсекова К.К., Габдулина А.К.</i> Особенности казахских и китайских метафор .....	98
<i>Дуйсенгазы С.</i> Общность идей в казахско-кыргызских айтысах .....	109
<i>Жакупов Ж.А., Догдырбай А.</i> Начальная и конечная позиции текста жанров фольклора .....	116
<i>Жумагулов С.Б.</i> Басни поэта Сабита Донентайулы .....	128
<i>Коныратбаева Ж.М.</i> Пространство Восток и Запад в культурной картине мира (лингвокультурологический эксперимент) .....	135
<i>Мурсалимова Г.А., Едильбаев Б.</i> Теоретические и методологические аспекты анимационного искусства .....	149
<i>Мырзаханов Т.А.</i> Лингвокультурологические аспекты перевода метафор англоязычного финансово-экономического дискурса .....	157
<i>Нурахметов Е.Н., Наралиева А.А.</i> Гендерные особенности устной речи казахского, английского и немецкого языков .....	169
<i>Суюнова Г.С.</i> Об отражении городской идентичности в урбонимиконе .....	177
<i>Султанбекова С.А.</i> Прагматические аспекты новых аффиксальных дериватов немецкого языка .....	185
<i>Шаймердинова Н.Г., Жиёмбай Б.С., Жиёмбаева Г.Т.</i> Общая характеристика именных частей речи в армяно-кыпчакских памятниках .....	192
<b>Образец оформления статьи</b> .....	208



ХҒТАР 17.09.91.

**С.Б. Жұмағұлов**

*Л.Н. Гумилев ат. Еуразия ұлттық университеті, «Алаш» мәдениет және рухани даму институты,  
Астана, Қазақстан  
(E-mail: Sagymbai.zuhmagul@mail.ru)*

### **Ақын Сәбит Дөнентайұлының мысал өлеңдері**

**Андатпа.** XX ғасыр басындағы ұлт әдебиетінің айтулы өкілі Сәбит Дөнентайұлының шығармашылығы мен әдеби мұрасы әлі де болса жан-жақты зерттеуді қажет етеді. Соның ішінде ояну дәуірінің рухында отаршылдық саясатты айыптаған саяси-элеуметтік лирикасы, патшалық қысымдағы елдік тақырыптарды батыл көтерген мақалалары қазіргі әдебиеттануда жаңаша танымда саралануы қажет. Ақынның мысал өлеңдері де тереңірек талдауды қажет ететін маңызды тақырып. Мақалада С.Дөнентайұлының қазақ сөз өнеріндегі мысал жанрын дамытудағы көркемдік ізденістері сараланады. Мысал өлеңдерінің тақырыптық-идеялық өзегі екшеледі. Заман қайшылығына, дәуір шындығына мысал жанрында үңілуінің ақындық ерекшеліктеріне баға беріледі. Сатиралық жанрдағы өлеңдерінің адам бойындағы жағымсыз мінездерін сын тезіне салып, заман ақиқатын суреттеудегі қалам қарымы талданады. Мысал өлеңдеріндегі жемқорлар мен шен-шекпенге құл болған жетесіздерді шенеп, ұятты мысқылға алынуының өмірлік тағылымы бүгіндері де өзектілігін жойғаны жоқ.

**Түйін сөздер:** Сәбит Дөнентайұлы шығармашылығы, мысал жанры, ұлттық менталитет, көркемдік ізденістері, идеялық-тақырыптық аспектісі.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2018-124-3-128-134>

**Кіріспе.** Қазақ әдебиетінің жанрлық өркендеуіне, тақырыптық-идеялық өзегінің өрістеуіне өзіндік үлес қосқан ақын шығармашылығы XX ғасыр басындағы қазақ қоғамының сан алуан саяси-элеуметтік өзекті мәселелерін жан-жақты қамтуымен маңызды. Әсіресе ояну дәуіріне сай үн қосқан Сәбит Дөнентайұлы мұрасы елдік қасиеттерді арқау еткен қуатты шығармашылық ізденістегі қадамдарымен назар аудартады. Бұл ретте отаршылдықта жаншылған ұлт намысын ояту, құлдық санадан арылту арқылы елдік пен теңдік жолын нұсқаған Алаш ұранды әдебиет қайраткерлерімен тақырыптық-идеялық, көркемдік-эстетикалық бағыттағы үндестігі қазіргі әдебиеттану талабына орай саралануды талап етеді.

Оның Ресей империясы отарындағы түркі халықтарының азаттық мұратынан туындаған милләтшілдік, жәдитшілдік сынды ұлттық жаңару мен жаңғыруға түбегейлі жол ашқан қоғамдық-саяси қозғалысқа барынша қолдау білдіріп, сыншылдық-ағартушылық рухтағы шығармашылығымен көркемдік даму үрдісіне қосқан үлесі толық бағасын алды деуге, кеңес уақытында өзіндік бағамын алды деуге болмайды.

Замана шындығына тереңнен үңіліп, отаршыл саясат билігінің қиянаты мен әділетсіздігін, озбырлығы мен қысымын суреттеуде Сәбит Дөнентайұлының мысал өлеңдері ерекше орын алады. Оның сатиралық өлеңдері мысал жанрының шебері тұрғысындағы ақындық даралығын айшықтайды. Ол ұлттық сөз өнеріндегі мысал өлеңдерді Абай Құнанбайұлы, Ахмет Байтұрсынұлы дәстүрінде жалғастырушы дарын.

**Зерттеу әдістері.** Зерттеу барысында сипаттау, поэтикалық-тақырыптық талдау мен көркемдік жинақтау әдістері қолданылды. Сәбит Дөнентайұлы ғұмыр кешкен кереғар заманның шындығы мен көркемдік әдеби пайымдаулардың тар шеңберінен туындаған көркемдік сипаты, көркемдік бейнеліліктер қолданысы айқындалады. Өткен ғасыр басында қазақ әдеби қолданысында болған «тымсал өлең» қолданысы көрсетіледі.

**Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеті.** Ақын Сәбит Дөнентайұлы мысал өлеңдерінің тақырыптық-идеялық өзегін қарастыру; заман шындығын, дәуір тынысын суреттеудегі ақындық қуатына тоқталу; мысал өлеңдерінің реалистік сипатын зерделеу.



XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетіндегі мысал жанрын дамытуға өзіндік үлес қосқан ақынның көркемдік ізденісіне тоқталып, мысал өлеңдерінің отаршылдық дәуір болмысын ашудағы реалистік сипатын саралаудан туындайды. Мысал өлеңдерінде көтерілген әлеуметтік мәселелер мен отаршылдық қысымдағы ел жайын суреттеудегі ақындық ізденістері талданады.

**Ғылыми тұжырымның талдануы.** Сәбит Дөнентайұлы шығармашылығының терең білгірі Е.Ысмайылов ақын поэзиясының реалистік сипаты және стильдік ерекшелігіне қатысты мынадай келелі пікір түйеді: «Қай шығармасын алсақ та патшаның отаршылдық жағдайындағы қоғамдық құрылысқа Сәбиттің наразылығы айқын байқалады. Заман, Сәбиттің суреттеуінде, азулы мен тырнақтыныкі, түлкідей қулар мен арыстандай зорлықшыл жыртқыштардікі. Төзбестей тынысты тарылтқан өмір айнала қаптаған өрт сияқты, халық сол өрттен тұншығып қашып, биік жардың қабағына келіп тығылып тұрғандай, бір жағы апат әкелетін қарақошқыл жалыны аралас өрт болса, екінші жағы биік жардың шетіндегі терең құз, құласа онан құтылу жоқ. Қазақ халқының отаршылдық қысымдағы аянышты халін ақын осылай елестетеді. Ақын ауыр азапта жатқан халқының арманы ретінде:

«Тұншығып әлім бітті, есім шықты,  
Бұрқылдақ жердің кез боп шаңдауына  
От салып біреуі әкеп, бірі үрлеп тұр,

Кім менің су құймақшы жанбауыма» («Менің жәйім») деген мұнды өлеңін жазады. Осыдан келіп ақын шығармаларында өмір шындығын бейнелеп, тұспалдап суреттейтін (басня, аллегория) әдістері туып қалыптасады» [1, 11].

С. Дөнентайұлының төңкеріске дейінгі мысал өлеңдерін ғалым К. Шәменов екі топқа бөліп қарастырады. 1) аударма мысалдары; 2) төл мысалдары [2, 461]. Бұл ретте «Бит пен бүрге», «Бір көлдегі үш балық» мысал өлеңдері «Калила және Димна» атты негізі үнді халқының әдебиетінен тарамдалып, барша әлем халықтарына тараған мысалдардың орыс тіліндегі нұсқаларынан жасаған аудармалар. Сонымен қатар, ол татардың классик ақыны Ғабдолла Тоқайдың «Рамазан айында Ібілістің шайтандарына айтатыны» мысал өлеңін тәржімалады.

Сәбит мысал өлеңдерінде отаршыл саясаттың билеу жүйесіне тән озбырлық пен қиянат, адам бойындағы кесір-кесапат сыналады. «Бозторғай» мысал өлеңінде патша әкімдерінің ел билеу ісіндегі қиянаты әшкерленіп, қанауға құрылған қоғамдық құрылысқа деген наразылығы көрініс табады.

Тұрымтайдан зорлық көрген бозторғайдың жемсауы толған қырғиға, қырғидан жапа шеккен бөденеге, көлдегі қалың үйрек пен шүрегейді аяусыз жапырған қаршығаға, қаздың етін көкірек керіп жеп отырған лашын құсқа мұңы мен зарын жеткізбек болған шарасыздық күйі әлеуметтік тұрғыдан жаншылған, саяси құқығы тапталған бодан елдің басынан өткеріп отырған өлара шағын тұспалдап жеткізудегі ақындық қуатына бойлатады. Ақынды қинаған өмір шыдығы да өзіндік пайымдаулармен берілген.

«Жаным-ау, мынау біздің төреміз бе?!  
Шынымен ақтық көрмей өлеміз бе?!  
Кемтарға бұлар қайтып кек әпермек?  
Құдырет көн деген соң көнеміз де.  
Дағдарды осыны айтып торғай сорлы,  
Жеріне барам деген барып болды.  
Бүркітке құс патшасы жолығуға,  
Кезіпті жер-жиһанды оңды-солды.  
Тапқанын бүркітті іздеп, таппағанын,  
Шаққанын ішкі мұңын, шақпағанын –  
Білмеймін, әлі күнге есімде жоқ,  
Жатқанын жаны тыныш, жатпағанын» [3, 108].

«Жарық ағаш» мысал өлеңінде тамырын тереңге жайған алып елдің жат жұрттық жендеттерден көрген озбырлығы мен қиянаты, азып-тозуға бет алған жалпақ жұрттың наласын уытты сатиралық тілмен бейнелейді.

«Қыйратты дәуренімді, бағымды алды,  
Шуылдап, бұтақтарым жетім қалды.  
Мәз болып жарқыратып дей алмаймын  
Балтадан мына жерім аман қалды.  
Мен көрдім талай соққы, талай тепкі,  
Жазықсыз нелер боқтық еттен өтті.  
Көргенде аза бойым тік тұрады,  
Жексұрын жерден шыққан көк жендетті.  
Көтерген нелер көңіл досым, желім,  
Кеткен-ақ қыяметке кегім менің,  
Өзімді не қылайын, өтті күнім...

Аман ба тек соны айтшы, қайран елім!» [3, 130].

Тағылымды да ғибратты ойлар әлеуметтік-қоғамдық жайттың тыныс-тіршілігін, заман ағысының тамырын дөп басуымен қазақ әдебиетіндегі мысал өлеңнің үздік үлгілері болып табылады. «Сәбит өз тұсында саяси-әлеуметтік, мәдени-шаруашылық істерге, қоғамдық өмірге батыл араласып, ұсынысын жасап, көзқарасын білдіріп отырды. Оның әрбір сықақ шығармасы өз кезінің өмір шындығынан елес береді» [4, 350].

«У жеген қасқырға», «Екі болыстың тәубесі», «Көк төбетке», «Әр жан әр түрде» мысал өлеңдерінде жемқорлар мен шен-шекпенге құл болған жетесіздер шенелеліп, уытты мысқылға алынады. Ел ішін жайлаған парақорлық пен ашкөздік, тойымсыздық пен ынсапсыздық әкелген кесір мен кесапатың қоғамдық серпілістер мен сілкіністерді тежеудегі өмірлік тағылымын «У жеген қасқырға» мысал өлеңінде әшкерлей отырып әжуалайды.

Күні кеше ғана «Жерің кем шарламаған, бармай қалған, Ісің кем ойға алмаған, болмай қалған. Жалғызды да, жарлыны да, қыймасты да, Ер едің көмекейге бүктеп салған, көкжал арланның бүгінгі мүсәпір күйін кекесінге ала отырып, құлқынның құлы болған обырлықтың түпке жеткізген оспадарлығын ғибратты ойымен түйеді.

«Қашаннан жегеніңнің бәрін құстың,  
Қанеки, сол құлқыннан көрген пайдаң!  
Не елде, не өзінде ризалық жоқ,  
Обалға, өкінішке, сорлы-ау қалған!».

Отаршылдық езгідегі қазақтың әлеуметтік-қоғамдық өмір ағысы мен бейуақ мезгіл ағымына сай құбылған адам мен қоғам психологиясындағы келеңсіз жайттарды ақын «Әр жан әр түрде» сатиралық өлеңінде дидактикалық сарында жырлайды. «Талай кәрі жорға жүр, Ақаулы боп зорға жүр, Іліне алмай жарысқа, Кейбір жүйрік орда жүр, Кейбір сұңқар тауда жүр, Томағасы жауда жүр; Дұшпандары аңдыған, Тұзақ құрып ауда жүр. Кей тырналар көкте жүр. Қыйқу салып текке жүр. Қара қарға қарқылдап, Өлексені жеп те жүр. Құйрық сору борсық жүр, Түлкі мырза жортып жүр. Тышқан аңдып мысық жүр, Алдап көзін қысып жүр, Ін таба алмай саршұнақ, Сорлы сасып, пысып жүр. Кей мырзалар серпіп жүр, Қарны шығып шертіп жүр, «Сен солайсың» дегенге, Тырс-тырс етіп тертіп жүр».

«Ауырған арыстан», «Көзі тоймайтын ит», «Екі теке», «Ұры мен баласы», «Сұңқар мен қарғалар», «Жарық ағаш», «Шошқа мен саудагер», «Бөшкенің зары» тағы да басқа мысал өлеңдерінде қоғам дертіне үңіліп, адам бойындағы келеңсіз мінездерді сатиралық тілімен әжуалап сынға алынады. Барлық адам бойынан табылатын жағымпаздық пен екіжүзділік, алаяқтық пен қулық мінездің біреуге ор болып қазылуының ащы шындығы мен ауыр сабағы «Ауырған арыстан» мысал өлеңінде кекесін, шенеу тұрғысынан түйінделіп берілген.

«Қазақта қасқыр да көп, түлкі де көп,  
Алайда жіп тақпаймыз ешкімге дөп.  
Сөз түртіп, шағыстырған қасекендер,  
Түлкіге қалып жатыр күлкі де боп» [3, 60].

Өмір шындығының терең иіріміне жетелейтін ғибратты да тағылымды ой әуезі Сәбит ақынның мысал өлеңдерінің сыншыл реалистік сипатын ерекшелейді. Мәселен, түбі қорлыққа ұрындыратын ұрлықты тыйып, тәубаға келу («Ұрыдан ұрлық кетті кетті мұнан кейін, Еріген қар секілді жазғытұры») («Ұры мен баласы»), қанағат пен ынсап ұстыны («Әр қайда «ашкөздіктің» олжасы осы, Байқасаң, іс түбіне көзің салып») («Көзі тоймайтын ит»), кекшілдік пен дұрдараздық, бақастық пен алауыздық («Екеуі де суға кетіп тыйыш тапты, (Жігіттік қып, көпірді тезден босатты) Ерегістің нәтижесі осы да, Таласқандар мұнан артық не тапты») («Екі теке») қарама-қайшылығында ой толғаған Сәбит адамгершілік қасиеттерге берік азамат тәрбиелеу, ар-ожданды темірқазық еткен әділ әрі зорлықсыз қоғам құру идеяларын көтереді.

«Жәмила қыз» сатиралық өлеңінде әлеуметтік теңсіздік, адамның бас бостандығы өткір көтеріліп, байлық үшін баласын теңіне емес, кемге берген Төкіштер әлемі уытты сынға алынады. «Ақын талантының шарықтап, шабыт шеберлігінің арта түскенін танытатын «Жан мен тән», «Ерегіс», «Көк төбетке», «Сұңқар мен қарғалар», «Түстегі қарлығаш», «Тотыға», «Жарық ағаш». Бұлар тек Дөнентаевтың ғана емес, сонымен қатар бүкіл демократтық қазақ жазба әдебиетінің алғашқы төл мысалдары» [2, 462].

«Жалдамалы сандуғаш», «Драмашыға» өлеңдерінде өмір шындығын барша қайшылығымен шынайы суреттеу эстетикалық мұраты әрі азамат парызы деп білген Сәбит 1920 жылдардағы қазақ даласындағы күрделі өзгерістерге өзіндік стиліне тән сыншыл реализм әдісімен бойлайды. Әсіресе заманға сай құбылған адам болмысының тұрлаусыздығы, көз-бояушылық, әсіре белсенділік, күштінің әлсізге жасап отырған зорлық-зомбылығы «Темірге», «Сүлейменнің налуы», «Елшілге», «Дәуітбек», «Құсайынның арманы» «Ой, жалғанай» (Кооператив тұрмысынан), «Ақ Жорға шығыпты», «Қаржаубайдың ашуы», «Шошқа мен саудагер», «Бөшкенің зары», «Комсомолдың айты», «Нағиманың өкпесі», «Дәметкен мен Ұмсындық», «Партпел», «Бір адвокаттың мінезінен», «Байдәулеттің тамағынан неге ас жүрмейді?», «Кеңес сайлауының бітуі қарсаңында» тағы да басқа реалистік сипаттағы сатиралық өлеңдерінде көрінісін тапты. Аталған өлеңдер кеңес дәуірінің алғашқы жылдар бедеріндегі шындығын танытумен қатар ел ішінде орын алған түрлі келеңсіздіктерді, жаңа саясаттан туындаған сана сергелдеңін берудегі ақынның азаматтық ұстанымын айқындай түседі.

«Дау болса, Дәукең қалды, сотқа кетті,  
Бай болса, бастырмалау ходқа кетті.  
Құл - құтан, көзі шалған қойшы - қолаң,  
«Боржойсын, жуансын» деп оттап өтті.  
Топ болса терлеп-тепшіп өле жазды,  
Қылмысын жіпке тізді, мінін қазды.  
Жаңылып үйіп - өгіп бергенінен,  
Кешегі дос құдайы бүгін азды.  
Шын құдай Дәукесінен безгені ме?  
Әлде мол садақаны бермеді ме?  
Кей-кейде малы құрысын, бағы құрысын,  
Зар болды үйінде тыйыш өлгеніне»  
(«Дәуітбек»).

«Кірсе егер партияға, билет алса,  
Жолы ашық, мерейі үстем, қайда барса,

Жоғалтып қарашығын жіберер ед,  
Бір адам «байшылсыңды» аузына алса.  
Сол оймен талай арыз берді ізденіп,  
Алмай жүр ячейкелер кесірленіп.  
Аталы, табыскерлік аташылын,  
Табылса, аларлық жер білмей сеніп.  
Мал мен бақ орнар еді елге түгел  
(Өзіне мүрит болған жерге түгел)  
Үш жылда бұл мақсаттың болуы хақ,  
Нанбасаң, партбилетті бір беріп көр»  
(«Құсайынның арманы»).

«Сөйтiп жүрiп, совет келiп, -  
Саудагерге әлек келiп,  
Сөнген шамдай бақ кеттi.  
Үш-төрт жылда қайта оралып,  
«Өлмегенге өлi балық»,  
Кооператив сап еттi.  
Ел басшысы соңыма ерiп,  
Волисполком мөрiн берiп,  
Қарыштадым екi жыл.  
Бiрақ мынау үш мың шайтан,  
Орналасар кiмге жайсам,  
Ой, жалған-ай, бұл құрғыр!»  
«Ой, жалған-ай!»  
(Кооператив тұрмысынан) [3, 179-180].

«Сен антұрған құл ең кеше,  
Есiгiңе келдiм неше,  
Тоғыз саққа жүгiртесiң,  
Дүние ұстаған сен немеше.  
Болыс болған жалғыз сен бе?  
Кiм бүгiнде шеннен кенде:  
«Атком» деген толып жатыр,  
«Қолғап» дейме, «ауком» дейме.  
Онан дағы ауқал биге,  
Барайын да өзiн үйге  
Қонақ қылып жалынайын,  
Кiм шыдасын мұндай күйге»  
(«Қаржаубайдың ашуы»).

«Тайсалма сот алдында, ақ де дейме,  
Атасы кедей едi тап де дейме ?  
Кедейi кедей болсын, табы несi,  
Шатасып жүргендерi нақ кедей ме ?»  
(«Бейсеннің ойы»).

«Былтыр сайлау кең боп едi.  
Отырған жерi төр боп едi  
«Қой, бүйтiңдер!» деген сөзi  
Екi айтылмай, ем боп едi.  
Быйыл неге мiңгiрлейдi?  
Өзiнiң көбiрек өсуi ме,

Әлде басқаның кесірі ме?  
Әйтеуір, быйыл бет қатандау,  
Қара тізім тым тақаулау,  
Соның үшін ас жүрмейді»  
(«Байдәулеттің тамағынан неге ас жүрмейді?»).  
«Нелер старшын мұрттарын сыйлайды.  
Ауыздарын аша алмай сыйырша сұлайды.  
Қара сөзге олақтығын айтып,  
Өзі үшін сөйлеуге жолдасынан сұрайды.  
Көп жерде солай қысылдыратын болды,  
Олақтық қылғанын ысылдыратын болды,  
Салақтық қылғанын, төрелік құрғанын,  
Енді кеңестен ұшындыратын болды  
(«Кеңес сайлауының бітуі қарсаңында»).

**Қорытынды.** Қорыта келгенде, Сәбит Дөнентайұлының мысал өлеңдері заман шындығына терең бойлауымен құнды. Мысал өлеңдерінде отаршыл саясаттың билеу жүйесіне тән озбырлық пен қиянат, адам бойындағы кесір-кесапат сыналады. Жемқорлар мен шен-шекпенге құл болған жетесіздер шенелеліп, уытты мысқылға алынады. Ел ішін жайлаған жемқорлық пен ашкөздік, тойымсыздық пен паракорлық әкелген кесір мен кесапатың өмірлік тағылымы ой безбеніне салынады. Әлеуметтік-қоғамдық өмір ағысының түлкі бұлаңға салған терең иірімін, уақыт ағымына сай құбылған адам мен қоғам психологиясын суреттеген ақын адамгершілік қасиеттерге берік азамат тәрбиелеу, ар-ожданды темірқазық еткен қоғам құру идеяларын көтерді. Тағылымды да ғибратты ойлар әлеуметтік-қоғамдық жайттың тыныс-тіршілігін, заман ағысын дөп танытуымен қазақ әдебиетіндегі мысал өлеңнің үздік үлгілері болып табылады.

### Әдебиеттер тізімі

- 1 Ысмайылов, Е. Сәбит Дөнентаев / С. Дөнентаев Шығармалар. – Алматы: ҚМКӘБ, 1957. – 464 б.
- 2 Шәменов, К. Сәбит Дөнентаев / К. Шәменов // Қазақ әдебиетінің тарихы. II том, екінші кітап. – Алматы: Ғылым, 1965. – 522 б.
- 3 Дөнентаев, С. Шығармалар. / С. Дөнентаев – Алматы: ҚМКӘБ, 1957. – 464 б.
- 4 Қожакеев, Т. Сатира негіздері. / Т. Қожакеев – Алматы: Санат, 1996. – 464 б.

### С.Б. Жумагулов

*Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Институт культуры и духовного развития «Алаш», Астана, Казахстан*

### Басни поэта Сабита Донентайұлы

**Аннотация.** Творчество и литературное наследие одного из ярких представителей национальной литературы начала XX века Сабита Донентайұлы требует более углубленного изучения. Социально-политическая лирика, разножанровая публицистика, написанная в духе пробуждения, нуждается в новом осмыслении требуемое парадигмой современного литературоведения. Одной из актуальных тем является анализ басен и сатирических песен как выделяющий творческую грань художественного искания поэта. В статье рассматриваются басни одного из видных представителей национальной литературы Сабит Донентайұлы. Анализируются художественные искания, своеобразные грани творчество мастера пера. Выявляется тематическо-идейный стержень басен, сатири-



ческих песен. Дается оценка художественного изображения противоречия времени и человеческих устоев в жанре басен. Критикуемые поэтом негативные явления как чванство и лицемерие актуальны по сей день.

**Ключевые слова:** творчество Сабит Донентайулы, басенный жанр, басни, сатирические песни, художественные искания, идейно-тематический аспект.

**S.B. Zhumagulov**

*L.N. Gumilyov Eurasian National University, Institute of Cultural and Spiritual Development "Alash",  
Astana, Kazakhstan*

### **Fables of the Poet Sabit Donentayuly**

**Abstract.** Creativity and literary heritage of one of the brightest representatives of the national literature of the early XX century, Sabit Donentayuly, requires a more in-depth study. Socio-political lyrics, multigenric publicism, which is written in a spirit of awakening, needs a new understanding required by the paradigm of the modern literary criticism. One of the topical issues is the analysis of fables and satirical songs as highlighting the creative edge of the literary quest of the poet. The article deals with the fables of one of the prominent representatives of the national literature Sabit Donentayuly. Literary searches, peculiar facets of the creative work of the master are analyzed. A thematic-ideological core of fables and satirical songs is revealed. An evaluation of the literary depiction of the contradiction of time and human principles in the genre of fables is given. Negative phenomena such as arrogance and hypocrisy, which are criticized by the poet, are relevant to this day.

**Keywords:** Sabit Donentayuly's creativity, fables genre, fables, satirical songs, artistic research, ideological and thematic aspect.

### **References**

- 1 Ysmailov E. Sabit Donentaev: Donentaev S. Shygarmalar [Literary Works] (Kazakh State Art and Literary Edition, Almaty, 1957. - 464 p.). [in Kazakh]
- 2 Shamenov K. Sabit Donentaev: Qazaq adabietinin tarihy [S. Donentaev: History of the Kazakh Literature] (Gylym, Almaty, 1965. - 522 p.). [in Kazakh]
- 3 Donentaev S. Shygarmalary [Literary Works] (Kazakh State Art and Literary Edition, Almaty, 1957. - 464 p.). [in Kazakh]
- 4 Qozhakeev T. Satira negizderi [The Basics of Satire] (Sanat, Almaty, 1996. - 464 p.). [in Kazakh]

### **Автор туралы мәлімет:**

**Жұмағұлов С.Б.** - филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Алаш» мәдениет және рухани даму институтының жетекші ғылыми қызметкері, Астана, Қазақстан.

**Zhumagulov S.B.** – Doctor of Philological Sciences, Professor. Leading researcher of the Institute of Cultural and Spiritual Development «Alash», Astana, Kazakhstan.



**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.  
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

**1. Журналдың мақсаты.** Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

**2. Журналда мақаланы жариялаушы автор** Ғылыми басылымдар бөліміне (мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ. Сәтпаев көшесі, 2, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғимарат, 408 кабинет) қолжазбаның қол қойылған 1 дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest\_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

**3.** Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісiмiн бiлдiредi. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

**4. Ұсынылатын мақала көлемі** (жеке деректер мен әдебиеттер тізімін қоса):

- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

**5. Мақала мәтінінің пішіні:**

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

**Мақаланы құру сұлбасы:**

**XҒТАР** <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

**Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны** (Рәсімдеу үлгісі / Образец оформления статьи / Template қараңыз)

**Автор(лар)дың аты-жөні** – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

**Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті** (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail**-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

**Мақала атауы** – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

**Аңдатпа** – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

**Түйін сөздер** («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

**Мақаланың негізгі мәтіні** кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюлуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелер/талқылау қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады.

**Кестелер, суреттер** – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

**Әдебиеттер тізімі.** Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.].

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

**Авторлар туралы мәлімет:** аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

**6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет.** Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

**7. Электронды корректурамен жұмыс істеу.** Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

**Журнал жиілігі:** жылына 4 рет.

**8. Төлемақы.** Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

**Реквизиттері:**

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК  
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 BTV 0000003104

*«За публикацию ФИО автора»*

## Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

**1. Goal of the journal.** Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

**2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version),** signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest\_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

**Language of publications:** Kazakh, Russian, English.

**3.** Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

**4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):**

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

**5. Text formatting requirements:**

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 \* 2 \* 2 \* 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

**Structure of the article:**

**IASTI** <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

**Author's e-mail (s)** – in brackets (italics)

**Paper title** – center alignment (bold)

**Abstract (100-200 words)** must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

**Key words** (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

**References.** In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

**At the end of the paper,** after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

**Information about the authors:** last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

**6. The manuscript must be carefully verified.** Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

**7. Work with electronic proofreading.** Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

**Periodicity of the journal:** 4 times a year.

**8. Payment.** Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

**Реквизиты:**

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК  
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 ВТВ 0000003104

*«За публикацию ФИО автора»*

## Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

**1. Цель журнала.** Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

**2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале,** необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail [vest\\_phil@enu.kz](mailto:vest_phil@enu.kz). При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

**Язык публикаций:** казахский, русский, английский.

**3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя** – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

**4. Рекомендованный объем** (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии, книги), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

**5. Требования к форматированию текста:**

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2\*2\*2\*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

**Схема построения статьи:**

**ГРНТИ** <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

**Содержание метаданных об авторе** (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/ Template)

**Инициалы и фамилия автора(ов)** – выравнивание по центру (начертание курсивом)

**Полное наименование организации, город, страна** (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

**E-mail автора(ов)** – в скобках (начертание курсивом)

**Название статьи** – выравнивание по центру (начертание полужирным)

**Аннотация** (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

**Ключевые слова** (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информа-



ционно-поисковой системы).

**Основной текст** статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

**Таблицы, рисунки** необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

**Список литературы.** В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нерцензируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

**6. Рукопись должна быть тщательно выверена.** Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

**7. Работа с электронной корректурой.** Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

**Периодичность журнала:** 4 раза в год.

**8. Оплата.** Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

**Реквизиты:**

РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева МОН РК  
Столичный филиал АО «Цеснабанка»

КБЕ 16

БИН 010140003594

БИК TSES KZ KA

Счет в кодировке IBAN –

KZ 91998 BTV 0000003104

*«За публикацию ФИО автора»*



**Редактор: Дихан Қамзабекұлы**  
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев  
Дизайн: І.Р. Құрманғалиев

**Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің**  
**ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.**  
- 2018. - 3 (124). - Астана: ЕҰУ. 210-б.  
Шартты б.т. - 26,2   Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,  
Астана қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2.  
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті  
Тел.: (87172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің  
баспасында басылды